

Utdrag ur

HABLINGBO KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2007

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Hablingbo kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Eva Selin
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Bodil Mascher
Inventarier av metall	Antikvarie Bodil Mascher
Inventarier av sten	Antikvarie Bodil Mascher
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr; ej besiktigat)
Övriga inventarier	Antikvarie Bodil Mascher

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, ATA, Stockholm

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Inventering av inventarierna i Hablingbo kyrka 1999-2001, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Hablingbo kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Torsten Gislestam, Gotlands fornsal.

Program för invändiga restaureringsarbeten i Hablingbo kyrka, upprättat 2002 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Trädplan för Hablingbo kyrkogård, upprättad 2006 av antikvarie Eva Selin, Läns museet på Gotland.

Tryckta källor

Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.

Lagerlöf, Erland, Kyrkan och kyrkogården. I: Boken om Hablingbo, 1966.

Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.

Svahnström, Gunnar och Karin, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.

Strelow, Hans Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSEDEL ETC:	REF.
s. 1100-tal - t. 1200-tal	En romansk kyrka byggdes på platsen, varav endast tornet och långhusportalen (numera nordportal) återstår Dopfunt av ”Byzantios”, varav endast foten återstår	GK EL
1225-50	Maria- och S:t Olofsskulpturer, nu i Gotlands fornsal. Triumfkrucifixet.	EL
o. 1350	Det nuvarande koret och långhuset byggdes, troligen av den anonyme stenhuggaren och byggmästaren ”Egypticus”.	GK
s. 1300-tal	Glasmålningar, numera i museer i Visby, Stockholm och Uppsala.	EL
o. 1450	Kalkmålningar av ”Passionsmästaren” i koret.	GK, EL
1486 (el. 1483)	Kyrkklockan, numera omgjuten.	GKR
1622	Ombyggnad av yttertaken (långhustaket sänktes?).	EL
1635	Altaruppsatsen av sandsten, utförd av Peter van Eghen och hans son Gert, målad av Lars Matsson Hamel(?).	GK, EL GKS
1681	Predikstolen, möjligen tillverkad av snickarmästaren Jochim Sterling, Visby.	GK, EL
1694	Kyrkan vitlimmades invändigt.	GF
1600-tal	Dopfunten.	EL
1714	Tegeltak nämns på koret.	EL
1730	Sakristian byggdes.	GK, EL
1744	Sockenmagasin i ringkammaren, avdelat med träskrank.	EL
1752	Lilla klockan gjuten av Gerhard Meyer, Stockholm.	ATA
1755	Timglaset på predikstolen.	EL
1782	Kyrkan ”rappad, klistrad och vitlimmad” invändigt.	ATA
1801	Dopfunten flyttades fram i koret.	ATA
1806	Sockenmagasinet på kyrkogården.	EL
1825	Stormskada på östra korfönstren.	EL
1831	Nya bågar och glas i östra korfönstren och försäljning av glasmålningarna.	EL
1837	Votivskeppet.	GF
1859	Trädplantering på kyrkogården.	EL

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1866	Orgel, tillverkad av P. L. Åkerman, Stockholm.	ISO
1869	Läktare, ritad av A. W. Lundberg, och vindfång innanför N(?) långhusportalen.	GK, EL ATA
	Träskranket mot ringkammaren revs.	EL
1891	Restaurering efter förslag av Gustaf Pettersson, bl.a. innebärande ny bänkinredning i nygotik	GK, EL, GF
	– Predikstolen övermålades med brun färg.	EL
	– Ny puts på väggar och valv i kyrkorummet.	GF
	– Nya portar i de södra och västra portalerna.	
	– Ny altarring och orgelfasad.	
	– Cementgolv.	
	– Gravstenar från kyrkans golv lades som markbeklädnad på kyrkans södra sida(?).	
1902	Orgel från Åkerman & Lund, Stockholm.	EL
1912	Storklockan omgjuten av J A Beckman & Co, Stockholm och lillklockan nygjuten av samme klockgjutare.	GKR
1915	Varmluftuppvärmning installerades (enl. ATA 1916).	GF, ATA
1920	Bildsten uppsatt i tornrummet.	ATA
1935	Södra långhusportalen konserverades, bl.a. impregnerad två gånger med <i>Ofalín B</i> .	ATA
1945	Vattenburen värmeledning installerades.	GF
	Elinstallation vid orgel och i pannrum.	ATA
1950	Kyrkogården utvidgades åt söder och öster.	EL
1955	Yttre restaurering efter förslag av arkitekt Sten Ramel och ingenjör Allan Johansson vid Lantbruksförbundets byggnadsförening:	LBF, GF
	– Nytt faltak på tornhuven.	
	– Omläggning av tegeltaken på övriga tak med nya lertegel på tät bördning, förstärkning av takstolarna över långhuset, avvattningsanordningar.	
	– Reparation av fönster.	
	– Putsreparation och kalkning av de putsade fasaderna, fogning av huggstensfasaderna.	GF
	– Konservering av portalerna (konservator Arne Strömberg och ”preparator” R S Wibeck) bl.a. ”konservering” av norra långhusportalen genom luttvättning och behandling med preparaten <i>Silicaseal</i> och <i>Snöland Everdry</i> .	

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1956	Mindre invändig restaurering, varvid väggar och valv i kyrkorummet rengjordes och kalkades (GF), ristningar och kalkmålningar i kyrkorummet togs fram (GK) eller avlägsnades (1800-talsmålning i korvalvet; GF). Utfördes efter förslag av byggnadsrådet Ragnar Hjorth samt arkitekt P. Lamby.	GF
1962	Komplettering av elbelysningsanläggningen.	ATA
1963	Rengöring, färgbehandling av bänkinredningen, konservator Erik Olsson, Sanda.	GF
1988	Runstensfynd på kyrkogården, senare insatt i kyrkan.	GF
	Votivskeppet uppställt i kyrkan efter att ha varit deponerat i GF.	GF
1990	Förstärkning av korets takkonstruktion.	GF
	Uppställning av nyfunnen runsten i tornet.	ATA
1990-92	Kyrkans tre portaler konserverades av stenkonservator Charlotta Bylund, RAÄ.	ATA
2000	Utvändig restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby. Entreprenör Gotlandsbyggen AB, Hemse: <ul style="list-style-type: none"> – Tegeltaken över kor, sakristia och långhus lades om. Nytt tegel lades på sakristian. Rötskadade delar av takstolarna på långhuset reparerades. – Tornhuvens brädklädsel reparerades. – Vattendäck byggdes i klockvåningen. – De putsade fasaderna på koret och sakristian putsades om och vitkalkades. Huggstensfasaderna fogkompletterades. – Fönsterglasen lagades. – Inspektionsbryggor och belysning anordnades på vindarna. 	GF
2005-06	Invändig restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby. Entreprenör Byggnadshyttan på Gotland: <ul style="list-style-type: none"> – Rengöring av väggar och valv i kyrkorummet och sakristian, konservator Marianne Gustavsson-Belzacq m.fl. – Äldre gravstenar inlagda som golv på altaravsatsen. – Golv av kalkstensplattor inlagt på långhusets betonggolv. – Räckesförhöjning på läktarbarriären. – Konservering av altaruppsats, triumfkrucifix m.m. 	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
EL	Erland Lagerlöf, Kyrkan och kyrkogården. I: Boken om Hablingbo, 1966.

GF Gotlands fornsals arkiv.
GK Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.
GKM B G Söderberg, Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.
GKR I Rohr, Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.
GKS Gunnar och Karin Svahnström, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.
ISO Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.
Inskr. Inskrift i Hablingbo kyrkan
o. omkring
s. sent
Strelow Hans Nilssøn Strelow, Cronica Guthilandorum, 1633.
t. tidigt